

3. Dossier : Brusselse New Deal²⁰

3.1. Inleiding

Het in april 2011 ondertekende “Pact voor een duurzame stadsgroei”, dat werd herdoopt tot “Brusselse New Deal”, mobiliseert de Brusselse overheid en sociale partners om de toegang tot de werkgelegenheid van de Brusselaars en de duurzame stadsgroei te bevorderen.

Deze bekommernis lag al ten grondslag aan andere plannen in de loop van de vorige zittingsduren, zoals het Sociaal Pact voor de Tewerkstelling van de Brusselaars (SPTB) en het Contract voor de Economie en de Tewerkstelling (C2E). De Brusselse New Deal kadert in de continuïteit van de vorige pacts, aangezien hij bepaalde al ondernomen acties versterkt en hij naar het voorbeeld van de andere pacts de vrucht is van sociaal overleg tussen de regering en de Brusselse sociale partners²¹.

Uitgaand van de lering van de vorige pacts en rekening houdend met de Brusselse sociaaleconomische context, onderscheidt dit initiatief zich echter van de vroegere pacts. De Brusselse New Deal spitst zijn acties immers toe op vijf prioritaire activiteitsdomeinen. Parallel hiermee werden drie transversale verbintenissen gedefinieerd die de remmen op de tewerkstelling van de Brusselaars moeten wegnemen. De goedgekeurde tekst innoveert eveneens in zijn werkmethode die wordt bepaald door de wil de bevoegdheden economie-werkgelegenheid-opleiding-onderwijs te ontzuilen door een

grotere samenwerking tussen partners en de efficiëntie te verbeteren van de openbare instrumenten die op het grondgebied van het Gewest worden ontplooid.

Dit dossier stelt de belangrijkste doelstellingen en maatregelen van de Brusselse New Deal voor. Het eerste deel biedt een sociaaleconomisch kader dat de kenmerken van de Brusselse arbeidsmarkt en de sociaaleconomische context onderstreept waarin de acties van de New Deal worden gevoerd. Het tweede deel beschrijft beknopt de doelstellingen die door de vroegere pacts werden nagestreefd: Het Sociaal Pact voor de Tewerkstelling van de Brusselaars en het Contract voor de Economie en de Werkgelegenheid. Het derde deel stelt de Brusselse New Deal voor. Na een eerste gedeelte, dat gewijd is aan de positionering van de Brusselse New Deal ten opzichte van de vroegere pacts, wordt in 3.4 de structuur van de Brusselse New Deal beschreven zowel wat betreft zijn verschillende delen als wat betreft zijn toepassingsmethodologie. Voor zover het een belangrijke inzet betreft die door de New Deal wordt aangekaart, verstrekt 3.5 informatie over de follow-upmethode door de follow-upmeter, de instanties en de instrumenten voor te stellen die zullen worden ontwikkeld om de toepassing van de acties van de New Deal alsook de limieten en de moeilijkheden van de follow-upoefening te volgen. Een beknopte conclusie die de belangrijkste gegevens verzamelt die in deze hoofdstukken naar voor worden gebracht, sluit dit dossier af.

3.2. Sociaaleconomische context waarin de Brusselse New Deal kadert

De wil in te grijpen op de tewerkstelling van de Brusselaars is niet nieuw en vloeit voort uit de waarne-

ming van hetgeen sommigen de paradox van de tewerkstelling noemen.

• De tewerkstelling in Brussel

De Brusselse ondernemingen en administraties stellen 15 % tewerk van de personen die in het Rijk zijn tewerk-

gesteld, wat overeenstemt met 679 441 tewerkgestelden in 2010²².

²⁰ Dit dossier werd samengesteld door Isabelle Grippa (Verantwoordelijke van de cel “Brusselse New Deal” van het Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest), Amynah Gangji (Verantwoordelijke van de cel “Werkgelegenheid en Economie” bij het BISA) en Sabine Cipriano (deskundige bij het BISA).

²¹ Het betreft de representatieve werkgeversorganisaties (UEB/BECE), de representatieve organisaties van de middenstand en van de niet-commerciële sector (CBENM) en de representatieve werknemersorganisaties (ACV, ACLVB en ABVV).

²² Bron: Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) Deze cijfers berusten op administratieve gegevens en zijn van belang omdat zij een sectorale uitsplitsing van de gewestelijke interne tewerkstelling mogelijk maken. Zij houden echter geen rekening met de grensarbeiders (in het bijzonder het personeel van de internationale organisaties die in Brussel natuurlijk belangrijk zijn).

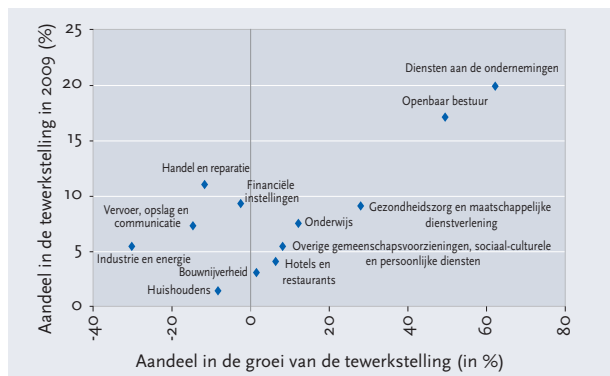
Een analyse van de verdeling van de gewestelijke interne tewerkstelling per activiteitstak²³ (grafiek 34) toont dat twee derde van deze banen geconcentreerd zijn in vijf activiteitstakken: de diensten aan de ondernemingen (20,1 %), de overheid (17,2 %), de handel (11,0 %), de financiële activiteiten (9,2 %) en de tak van de gezondheid en de sociale actie (9,0 %). Drie van deze takken, namelijk de diensten aan de ondernemingen, de overheid alsook de gezondheid en de sociale actie, zijn trouwens de meest dynamische takken in termen van banencreatie tijdens de voorbije tien jaar. In termen van evolutie groeit de Brusselse interne tewerkstelling met een jaarlijks gemiddeld percentage van 0,7 % sinds het begin van de jaren 2000, tegenover 1 % op nationaal vlak.

De banen in de hoofdstad worden gekenmerkt door hogere kwalificatieniveaus dan die van de rest van België: 28 % van de banen wordt ingenomen door universitair, terwijl deze verhouding in de twee andere gewesten nauwelijks 10 % overschrijdt. Indien men alle hogere niveaus (universitair, hoger van het korte type, hoger van het lange type) samentelt, komt men tot een verhouding van 55 %, tegenover 35 % in het Waalse Gewest en het Vlaamse Gewest²⁴. De hoge kwalificatie-eisen worden gedeeltelijk verklaard door de structuur van de Brusselse economische activiteit, die wordt gekenmerkt door een concentratie van de tewerkstelling in de tertiaire sector.

Dit kenmerk (het hoger kwalificatieniveau van de banen in Brussel) wordt aangetroffen in alle takken, van de industrie over het transport en de communicatie tot de gezondheid en de sociale actie (grafiek 35). Men stelt eveneens vast dat het vooral de takken van de financiële activiteiten, van de diensten aan de ondernemingen en van de extraterritoriale instellingen zijn die inzake kwalificatie heel veeleisend zijn. De niet-gekwalificeerde banen concentreren zich eerder in de takken van de handel, de horeca en de bouw.

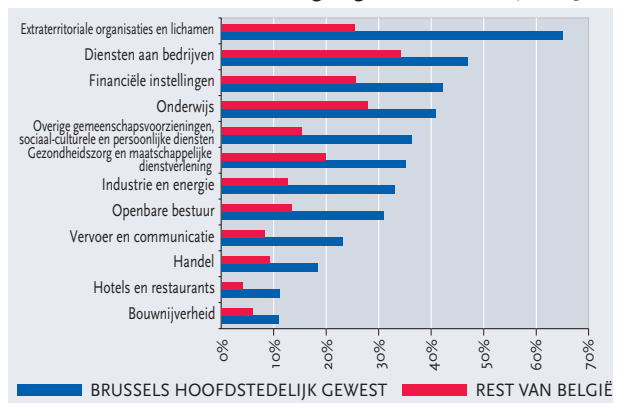
Wegens zijn rol als administratief centrum en hoofdstad trekt Brussel heel wat pendelaars aan met als gevolg dat alle beschikbare posten in Brussel niet noodzakelijk naar Brusselaars gaan. In 2010 werd 47,7 % van de banen op het grondgebied van de hoofdstad ingenomen door Brusselaars, 33,7 % door personen die afkomstig zijn uit het Vlaamse Gewest en 18,6 % door personen uit het Waalse Gewest²⁵. Hoewel heel wat pendelaars dagelijks naar de hoofdstad komen om er hun betrekking uit te oefenen, overschrijden dagelijks ook 15 % van de werk-

GRAFIEK 34 : Aandeel in de Brusselse tewerkstelling van de sectorale takken in 2009 en deelname aan de groei tussen 1999 en 2009

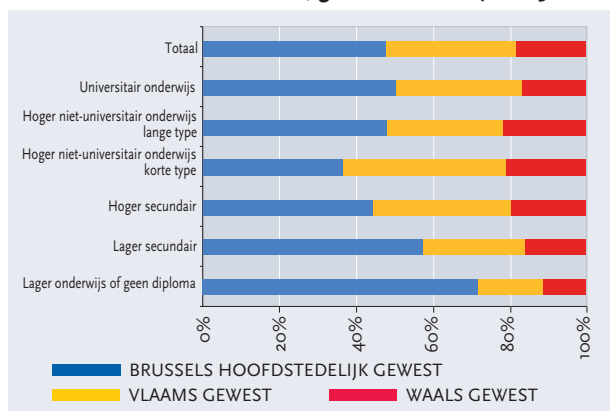
Bron: INR - berekeningen BISA

GRAFIEK 35 : Verhouding van de hoog gekwalificeerde banen (universitair en gelijkgestelden) per activiteitstak in het BHG en in de rest van België, gemiddelde 2007-2009

Bron: ADSEI, EAK - berekeningen BISA

GRAFIEK 36 : Verdeling van de Brusselse tewerkstelling volgens het kwalificatieniveau en van de plaats van herkomst van de werknemers, gemiddelde 2007-2009

Bron: ADSEI, EAK - berekeningen BISA

²³ Deze analyse betreft de periode 1999-2009. 2010 is niet inbegrepen aangezien de overstap naar de nieuwe nomenclatuur van de activiteiten (NACE Herz. 2) die de gegevens van 2010 kenmerkt, problemen stelt inzake de vergelijkbaarheid van gegevens met de vorige jaren. Momenteel werden enkel de gegevens sinds 2005 omgezet naar de nieuwe nomenclatuur.

²⁴ Gegevens van de Enquête naar de arbeidskrachten (EAK), gemiddelde 2007-2008-2009 en berekeningen BISA.

²⁵ Een hoger aantal posten binnen de steden dan dat van de tewerkgestelde verblijfhoudende bevolking is een situatie die gemeenschappelijk is aan talrijke Europese maar ook Belgische stadscentra (Antwerpen, Gent, Luik, Charleroi), wat wijst op een sterke pendeltraditie en een belangrijk peri-urbanisatieverschijnsel in België.

gestelde Brusselaars (de werkende bevolking) de gewestgrens om te gaan werken in een van de twee andere gewesten van het land.

Opgemerkt dient te worden dat men de jongste jaren een grotere verhoging waarneemt van de Brusselse tewerkgestelde beroepsbevolking die in Brussel werkt in vergelijking met de Brusselse interne tewerkstelling, wat impliceert dat de toename van de tewerkstelling van deze jongste jaren meer ten goede kwam aan de Brusselaars dan aan de actieve personen die in de twee andere gewesten wonen.

De verblijfhouders en niet-verblijfhouders bekleeden in Brussel niet hetzelfde type betrekkingen, niet in termen van activiteitstakken noch van vereiste kwalificatieniveaus. Bijgevolg treft men verhoudingsgewijs meer Brusselaars aan in de horeca (73 %), de extraterritoriale

instellingen (71 %), de bouw (63 %), de gezondheid en de sociale actie (61 %), of de diensten aan de ondernemingen (52 %). Zij zijn bijzonder weinig vertegenwoordigd in de takken van de financiële activiteiten (27 %), de overheid (32 %) en het transport en de communicatie (34 %)²⁶.

In termen van kwalificatie stelt men in grafiek 36 vast dat de Brusselaars bijzonder aanwezig zijn in de betrekkingen die weinig kwalificaties vereisen (lager secundair, lager of zonder diploma). Zij zijn eveneens goed vertegenwoordigd in de banen die een universitair diploma eisen. De Waalse en Vlaamse pendelaars zijn goed vertegenwoordigd bij de banen die een niet-universitair diploma van het korte of lange type vereisen. Men neemt ook waar dat het verschijnsel van het pendelen zich niet enkel toespitst op de sterk gekwalificeerde betrekkingen, maar zich uitstrekt over alle kwalificatieniveaus.

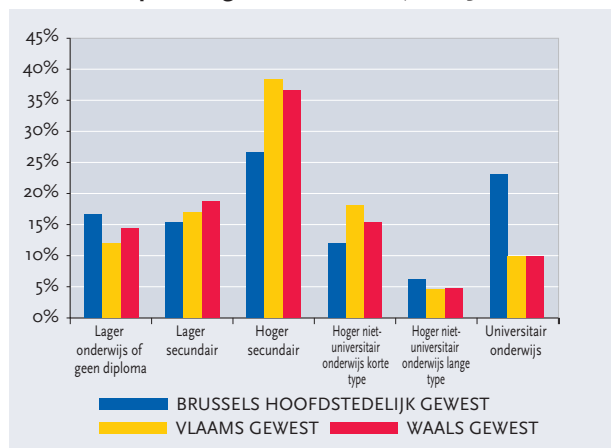
• De Brusselse tewerkstelling

Onder de Brusselse bevolking hebben 741 701 personen de leeftijd om te werken²⁷. Onder invloed van de demografische groei en van de verjonging van de Brusselse bevolking wordt deze categorie van de bevolking, die overeenstemt met het potentiële aanbod van werkkrachten, vanaf het begin van de jaren 2000 gekenmerkt door een heel sterk groeipercentage (het jaargemiddelde over de jongste tien jaar bedraagt 1,5 % tegenover 0,5 % in de rest van het land), een verschijnsel dat volgens de demografische projecties van het BISA de komende jaren zou moeten voortduren.

Het kwalificatieniveau van deze bevolking is vrij hoog in vergelijking met dat van de bevolking van de twee andere gewesten die de leeftijd heeft om te werken. Bijgevolg is het aandeel van de Brusselaars tussen 25 en 64 jaar met een diploma van het universitair of hoger onderwijs van het lange type (24 %) heel wat hoger dan dat in de twee andere gewesten (10 %). Aan het andere uiteinde van de schaal stelt men vast dat de laaggeschoolde personen (lager onderwijs of zonder diploma) eveneens meer vertegenwoordigd zijn in Brussel dan in de rest van het land (grafiek 37).

Meer dan 492 000 Brusselaars tussen 15 en 64 jaar zijn daadwerkelijk actief op de arbeidsmarkt. Daarvan hebben er 406 000²⁸ een baan. Hoewel een groot aantal banen geconcentreerd is op het grondgebied van het Brusselse Gewest, vertoont het gewest toch een hoge

GRAFIEK 37 : Verdeling van de gewestelijke bevolkingen van 25 tot 64 jaar volgens het hoogste behaalde diploma, gemiddelde 2007-2009

Bron: ADSEI, EAK - berekeningen BISA

werkloosheid. In 2010 bedraagt het werkloosheidspercentage 17,4 % in het Brusselse Gewest, tegenover 5,2 % in het Vlaamse Gewest en 11,5 % in het Waalse Gewest²⁹.

Bepaalde categorieën van personen zijn kwetsbaarder dan andere op de arbeidsmarkt. Brussel wordt gekenmerkt door een sterk aandeel jonge werklozen (jonger dan 25 jaar), werkzoekenden van niet-Europese nationaliteit of werkzoekenden die langer dan een jaar werkloos zijn. Men neemt eveneens een heel groot aandeel laaggeschoolde werklozen waar.

²⁶ Bron: Gegevens EAK, gemiddelde 2007-2008-2009 en berekeningen BISA.

²⁷ Bevolking van 15 tot 64 jaar, zoals gedefinieerd door de Internationale Arbeidsorganisatie. Bron: FOD Economie – AD Statistiek en economische informatie, EAK, 2010.

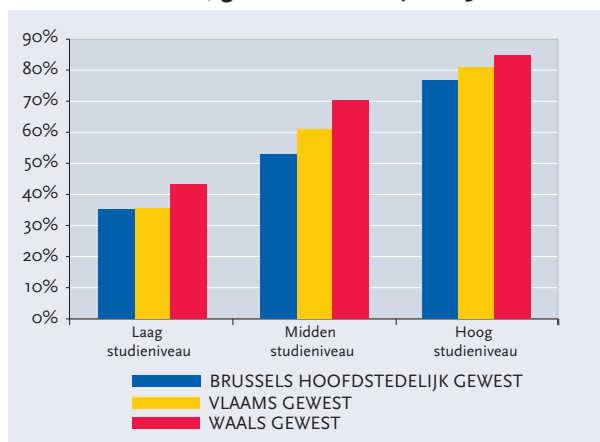
²⁸ Het betreft de tewerkgestelde actieve bevolking volgens de EAK-bron in 2010.

²⁹ Bron: FOD Economie – AD Statistiek en economische informatie, EAK, 2010. Werkloosheidspercentage berekend op basis van de bevolking tussen 15 en 64 jaar.

De Brusselse werklozen beschikken bovendien vaak niet over de nodige talenkennis om de betrekkingen uit te oefenen die Brussel en haar omgeving creëren als hoofdstad en Europees centrum. De taaleisen variëren heel sterk van de ene activiteitssector tot de andere. Zij zijn bijzonder hoog in de financiële instellingen, de diensten aan de ondernemingen en de handel, terwijl zij weinig aanwezig zijn in de bouw en de opvoeding³⁰.

Men dient echter het bestaan op te merken van ongelijkheden inzake de toegang tot betrekkingen met een identiek diploma volgens het gewest vanwaar men komt, wat zich weerspiegelt in de tewerkstellingspercentages en de werkloosheidspercentages. Op basis van grafiek 38 ziet men immers dat de tewerkstellingspercentages stijgen naarmate het studieniveau hoger is. Maar zelfs ongeacht het studieniveau is het tewerkstellingspercentage van de Brusselaars lager dan dat van de twee andere gewesten. Tot slot zal men opmerken dat de ongelijkheden minder sterk zijn voor de hoge kwalificatieniveaus.

GRAFIEK 38 : Tewerkstellingspercentage van de gewestelijke bevolking tussen 15 en 64 jaar per kwalificatieniveau, gemiddelde 2007-2009

Bron: ADSEI, EAK - berekeningen BISA

• Recente evolutie: Brussel geconfronteerd met de crisis

De arbeidsmarkt bood in het hele land en dan vooral in Brussel vrij goed weerstand aan de economische en financiële crisis. De gevolgen van deze crisis lieten zich pas in 2009 ten volle voelen, aangezien de arbeidsmarkt zich altijd met vertraging aanpast aan de evoluties van de economische activiteit. In de bijzondere context van deze economische en financiële crisis werd de aanpassingstermijn verlengd door de uitgebreide maatregelen inzake arbeidstijdvermindering en met name de uitbreiding van het beroep op de tijdelijke werkloosheid. Dit stelde de ondernemingen in staat hun personeelsbestand te behouden en tegelijk het arbeidsvolume te verminderen.

De Brusselse arbeidsmarkt bood beter weerstand dan de rest van België, zoals onder meer blijkt de minder aanzienlijke inkrimping van de interne tewerkstelling en de minder uitgesproken toename van het aantal werkzoekenden. Een van de verklaringen schuilt in het feit dat vooral de industriële sector werd getroffen door de eco-

nomische crisis, zowel in termen van productie als van banen. Het Waalse en het Vlaamse Gewest zijn echter meer in deze tak gespecialiseerd dan het Brusselse Gewest. Dit belet niet dat vanaf het ogenblik dat het aantal werklozen in mei 2008 begon toe te nemen ten gevolge van de crisis en tot op het ogenblik dat de gevolgen van de crisis in september 2010 op de arbeidsmarkt begonnen af te nemen, het Gewest een stijging met 24 % noteerde van het aantal niet-werkende werkzoekenden, waarbij de laatstgenoemde categorie van 89 563 personen steeg tot iets meer dan 111 000. Het zijn vooral de jongeren en de laaggeschoolden van wie het aantal steeg. Sindsdien stagneert het aantal niet-werkende werkzoekenden rond de 107 000 personen.

De economische crisis zal een duurzame weerslag hebben op de Brusselse werkloosheid. De evaluatie van de weerslag van de maatregelen van de New Deal op de werkloosheid zal in die context moeten worden beoordeeld.

³⁰ Het Brussels Observatorium voor de Werkgelegenheid, 2011.

3.3. Van het Sociaal Pact voor de Tewerkstelling van de Brusselaars naar de Brusselse New Deal

• Het Sociaal Pact voor de Tewerkstelling van de Brusselaars: eerste bedongen pact

In 2002 vormt de ondertekening tussen de gewestregering en de Brusselse sociale partners van een Sociaal Pact voor de tewerkstelling van de Brusselaars een belangrijk keerpunt in het paritaire beheer van de kwestie van de tewerkstelling in het Brusselse Gewest.

Het is immers het eerste sociale driepartijenakkoord waarbij de gewestelijke Executieve, de drie vakbondsorganisaties, het Verbond van Ondernemingen te Brussel en de representatieve organisaties van de middenstand zijn betrokken. Het beoogt allereerst de tewerkstellingsgraad van de Brusselaars te verhogen.

Zich richtend naar de Europese richtlijnen hebben de partners zich ertoe verbonden maatregelen te nemen die beogen de aanwerving van Brusselse werkzoekenden te bevorderen door elke vorm van discriminatie te verbieden en door de gelijkheid van de kansen tussen mannen en vrouwen te verzekeren.

De toegepaste maatregelen betroffen de bepaling van de doelgroep en het in contracten gieten van de wetten tot economische expansie; de bevordering van de instrumenten tot opnemering van de werkzoekenden; de opleiding van de werknemers en de toepassing van een sociaal noodplan, in het kader van de collectieve ontslagen.

• Het Contract voor de Economie en de Tewerkstelling

In 2005 aangenomen voor een periode van vijf jaar, ambieerde het Contract voor de Economie en de Tewerkstelling, "C2E" genoemd, het overheidsbeleid te mobiliseren in een partnerschap met de economische en sociale krachten om een reeks acties te plannen met de volgende doelstellingen:

- een betere toegang tot tewerkstelling voor de Brusselaars;
- de modernisering, de economische wederopleving en herstructurering van Brussel;
- het op peil brengen van de openbare instrumenten en de administratieve vereenvoudiging.

Het C2E had voor de toekomst van Brussel zeven prioriteiten gedefinieerd:

- de vermindering van de werkloosheid van de Brusselaars;

- de ontwikkeling van de kwalitatieve concurrentiekracht van de ondernemingen;
- de invoering van complementariteiten tewerkstelling/opleiding;
- de duurzame ontwikkeling van de Brusselse economie;
- de integratie van de beleidslijnen in een vernieuwend en dynamisch stadsproject;
- het deugdelijke bestuur;
- de ontwikkeling van een Brussels burgerschap.

De in het Contract vastgelegde prioritaire actierreinen inzake tewerkstelling en opleiding werden operationeel door middel van twee actieplannen, namelijk het Plan voor de Tewerkstelling van de Brusselaars (maart 2006) en het Actieplan voor de Jongeren (januari 2008). Deze plannen wilden bepaalde aspecten van de werking van de arbeidsmarkt afzwakken³¹.

³¹ Thys S., "Réalités et défis de l'emploi et du chômage en Région de Bruxelles-Capitale", Cahier de l'ADT n°7, Bruxelles dans 20 ans, 2009.

3.4. Brusselse New Deal

• Een instrument dat kadert in de continuïteit

De New Deal kadert in de continuïteit van het Sociaal Pact voor de Tewerkstelling van de Brusselaars (SPTB) en van het Contract voor de Economie en de Tewerkstelling (C2E); met name door de aanname van hetzelfde beslissingsproces op basis van het sociaal overleg, alsook door middel van de voortzetting van een deel van de verbintenissen die in het kader van die twee pacten zijn aangegaan.

Wat zijn bestuursmodel betreft, heeft de New Deal de uitdaging aangegaan het sociale overleg te versterken. Zowel bij de uitwerking als in de toepassing van de New Deal worden de meeste regeringsbeslissingen overlegd en gevalideerd door de sociale gesprekspartners.

De Brusselse regering en de sociale partners kaderden de New Deal in de continuïteit van de vroegere beleidslijnen inzake tewerkstelling en opleiding. Al onder het SPTB en

het C2E werd steun verleend aan de sectorale activiteiten die de tewerkstelling van de inwoners bevorderden. In het kader van het C2E werden prioritaire sectoren gedefinieerd om de tewerkstelling van de Brusselaars te bevorderen. Het betrof de sectoren van de handel en van de horeca, de bouw en de huisvesting-renovatie, de niet-commerciële sector en de buurtdiensten. In de New Deal blijven de handel en de horeca, de bouw en de buurtdiensten en de niet-commerciële diensten het voorwerp van doelgerichte maatregelen (zie hieronder).

Bovendien is de New Deal geen alleenstaand initiatief. Het is nauw verbonden aan het Gewestelijk Plan voor de Duurzame Ontwikkeling³² (GPDO), dat de voornaamste prioriteiten van het Gewest voor 2020 en 2040 bepaalt. De New Deal is een eerste antwoord op de uitdaging van “tewerkstelling, opleiding en onderwijs”, zoals vermeld in het GPDO.

• De Brusselse New Deal, een keerpunt

De New Deal wil zich echter van het Contract voor de Economie en de Tewerkstelling onderscheiden voor zover het de volgende ambities heeft:

- de bevoegdheden inzake tewerkstelling, opleiding en onderwijs ontzuilen binnen de Brusselse instellingen, maar ook tussen de gewestelijke en communautaire instellingen door de samenwerking tussen sociale, institutionele en politieke gesprekspartners te versterken;
- zijn acties toespitsen op vijf specifieke domeinen.

De ondertekenende partners van de New Deal willen de bevoegdheden ontzuilen, met name van de tewerkstelling en van de opleiding, en de synergieën tussen de betrokken actoren verveelvoudigen ten bate van de tewerkstelling van de Brusselaars. De doelstelling is de prestaties te verbeteren van de publieke instrumenten

bestemd voor de ondernemingen en de werkzoekenden, in een context van strenge begrotingen. De tewerkstellingskansen zowel in Brussel als in de rand moeten nog meer worden geëxploiteerd ten gunste van de Brusselaars, waarbij hen een duurzaam karakter moet worden verzekerd³³.

De New Deal mikt op vijf actiedomeinen waarbinnen bijzondere activiteitstakken en specifieke doelstellingen zullen worden bepaald. De domeinen waarop wordt gemikt, zijn voor het merendeel die welke worden geïdentificeerd in het kader van het C2E (de handel en de horeca, de bouw en de huisvesting-renovatie – vermeld in het domein van het milieu –, de niet-commerciële sector en de buurtdiensten), waaraan de domeinen van de internationale ontwikkeling en van de innovatieve sectoren worden toegevoegd.

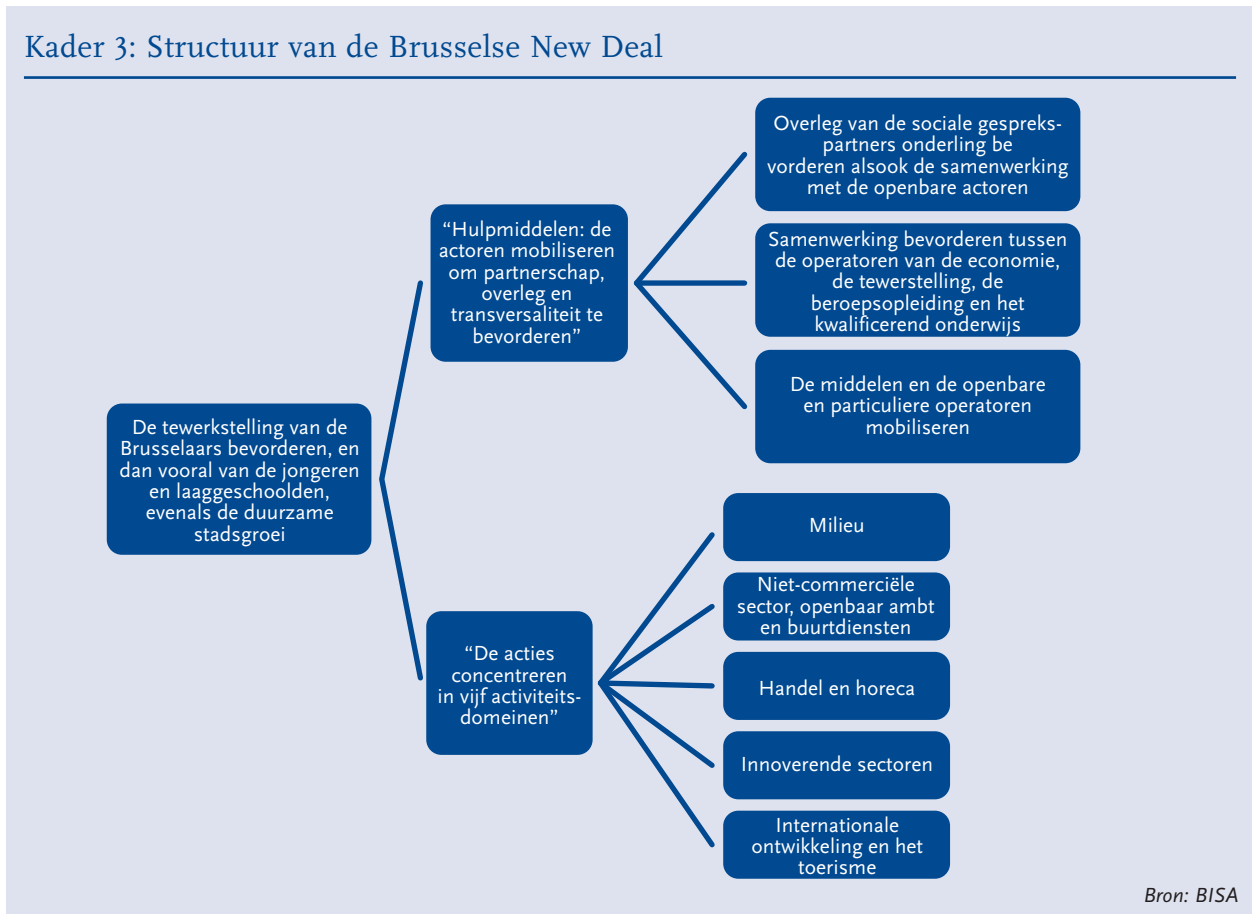
³² Het GPDO heeft als hoofddoel in te gaan op de vijf grote uitdagingen waarmee het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt geconfronteerd, namelijk de uitdaging van de demografische hoge vlucht, de uitdaging van de tewerkstelling, van de opleiding en van het onderwijs, de uitdaging van de internationalisering, de uitdaging van het milieu en de uitdaging van de dualisering van het Gewest en de armoede.

³³ Volgens de New Deal “impliceert het duurzame karakter het creëren van kwaliteitsvolle betrekkingen die voldoen aan de huidige behoeften zonder de behoeften van de toekomstige generaties in het gedrang te brengen”.

• **Structuur van de Brusselse New Deal**

De structuur van de New Deal, die gebaseerd is op de gegevens die in het vorige hoofdstuk werden besproken, wordt hieronder voorgesteld. Opgemerkt dient te worden dat er geen enkele hiërarchie bestaat tussen de verschillende niveaus van doelstellingen. Om de algemene doel-

stelling van de New Deal te halen, namelijk de toegang tot de tewerkstelling voor de Brusselaars en de duurzame stadsgroei bevorderen, werden drie transversale verbintenissen gedefinieerd in lijn met de acties die zullen worden gevoerd op vijf specifieke domeinen (zie kadertje 3).

Dit deel stelt de maatregelen voor die bijdragen tot het bereiken van de transversale verbintenissen, alsook de methodologie die toestaat de activiteitstakken te selecteren waarop in de specifieke domeinen die door de New Deal worden beoogd, zal worden gemikt.

a. De drie transversale verbintenissen ³⁴

Om in te gaan op de uitdagingen van de tewerkstelling in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest definieerde de New Deal drie transversale verbintenissen, die op hun beurt uiteenvallen in meerdere bijzondere maatregelen, met de intentie in te grijpen op het vlak van de processen, de actoren, de instrumenten en de hulpmiddelen om de acties te optimaliseren die worden gevoerd op het vlak van het tewerkstellings- en opleidingsbeleid.

- De eerste verbintenis: het overleg van de sociale gesprekspartners onderling bevorderen alsook de samenwerking met de openbare actoren.

Deze verbintenis is het voorwerp van verschillende bijzondere maatregelen. Het is in het bijzonder de bedoeling een permanente dialoog te organiseren inzake het beleid betreffende economie, tewerkstelling, opleiding en onderwijs binnen het Brussels Economisch en Sociaal Overlegcomité (BESOC), en bij uitbreiding met de communautaire autoriteiten, alsook de gewestelijke en communautaire openbare instellingen die in Brussel onder hun bevoegdigheden vallen en waarop het Pact betrekking heeft. Een andere maatregel wil de Economische en Sociale Raad (ESR) betrekken bij de uitwerking van het sociaaleconomische deel van het GPDO.

³⁴ Voor de volledige lijst van de maatregelen wordt de lezer verwezen naar de tekst van de New Deal.

- De tweede verbintenis: de samenwerking bevorderen tussen de operatoren van de economie, de tewerkstelling, de beroepsopleiding en het kwalificerend onderwijs.

Het gaat erom de instrumenten³⁵ en de hulpmiddelen³⁶ te ontwikkelen en te rationaliseren, de synergieën te verbeteren tussen de actoren van de tewerkstelling, de opleiding en het onderwijs, en de opleiding van werkzoekenden te steunen in de sectoren die voor de Brusselaars perspectieven bieden zijn qua tewerkstelling.

Onder de maatregelen die zijn geïdentificeerd in het kader van deze verbintenis, treft men onder meer die aan welke beogen de synergieën te ontwikkelen tussen alle lokale (werkgelegenheidsagentschappen, lokale opdrachten enz.) en gewestelijke (Actiris, Bruxelles Formation...) actoren inzake tewerkstelling en opleiding om een overtollig dienstenaanbod te voorkomen en de demarches van de werkzoekenden en die van de werkgevers te vergemakkelijken. Of ook nog de versterking van de gekruiste beleidlijnen en de bijdragen van het Gewest tot de ontwikkeling van de opleidings- en onderwijsacties die tewerkstelling beogen.

- De derde verbintenis: de middelen en de openbare en particuliere operatoren mobiliseren

Het gaat erom de openbare en particuliere partners van de economie, de tewerkstelling, de opleiding en het onderwijs te mobiliseren ten gunste van de meest kwetsbare Brusselse werkzoekenden.

Tal van maatregelen werden geïdentificeerd in het kader van deze verbintenis, met name de versterking van het toezicht op de knelpuntberoepen in de door de New Deal geïdentificeerde sectoren; de evaluatie van de sociale en milieubedingen van de Brusselse overheidsopdrachten vanuit het oogpunt van de relevantie ervan als instrument dat de bevordering van de tewerkstelling, de opleiding en de overgang naar een meer duurzame en innoverende economie nastreeft; en de versterking van de begeleidings- en reconversiehulpmiddelen, zowel van de ondernemingen als van de werknemers van de sectoren in economische overgang of in een herstructureringsfase.

b. De vijf specifieke domeinen

- Doel: economische sectoren ontwikkelen die voor de Brusselaars perspectieven bieden qua werkgelegenheid.

De New Deal wil tegelijk ingrijpen op vraag en aanbod van de arbeidsmarkt. Enerzijds door de activiteitsfilières te steunen die een sterk potentieel inzake duurzame groei hebben en die tal van banen kunnen creëren die door Brusselaars kunnen worden ingevuld. Anderzijds door de Brusselaars te steunen, en in het bijzonder werkzoekenden, in hun integratie-inspanningen, door de versterking van de band tussen de opleidingen die hen worden aangeboden en de prioritaire activiteitsfilières. Hierbij worden de twee aspecten gezamenlijk aangepakt, samen met de betrokken openbare en particuliere actoren. Deze strategie, die onder meer al wordt toegepast in het kader van de Alliantie Werkgelegenheid-Leefmilieu³⁷, zal toestaan de Brusselse ondernemingen uit de geïdentificeerde sectoren te stimuleren en nieuwe opportuniteiten te ontwikkelen binnen de banenscheppende filières, waarvan sommige potentieel voor laaggeschoolden.

Belgische en Europese econometrische³⁸ analyses hebben getoond dat, in tegenstelling tot de specialisatie, de sectorale diversiteit wel degelijke de stedelijke economische groei zou aanmoedigen. Dit wijst op het bestaan van effecten van het overlopen van intersectorale kennis, maar ook op de aanwezigheid van marktkrachten en van strategische wisselwerkingen ten gunste van de samenhoping van de dienstenactiviteiten. Een beleid dat beoogt de banencreatie in het Brusselse Gewest aan te moedigen, zou niet ten koste mogen gaan van de gewestelijke sectorale diversiteit³⁹. Daarom spant de Brusselse New Deal zich in om in te werken op diverse sectoren om potentieel een intersectorale dynamiek te creëren die het opnieuw aan het werk zetten van de Brusselse werkzoekenden stimuleert.

Meer specifiek wil de New Deal zijn acties toespitsen op activiteitstakken die de tewerkstelling van de ingezetenen bevorderen. Zoals voordien uitgelegd waren in het kader van de C2E in die zin al prioritaire sectoren gedefinieerd (namelijk de handel en de horeca, de bouw en de huisvesting-renovatie, de niet-commerciële sector en de buurtdiensten) en droegen zij allemaal bij tot de banen-

³⁵ We citeren met name de verschillende beheerscontracten, de zonecommissies, het toezicht op de knelpuntberoepen enz.

³⁶ We citeren met name de Bassins de Vie, de Convention de Projet Professionnel, de verschillende raamakkoorden, de samenwerkingsakkoorden enz.

³⁷ Het betreft een van de vijf prioritaire domeinen die in de New Deal zijn geïdentificeerd. Het concept van de Alliantie Werkgelegenheid-Leefmilieu gaat uit van de vaststelling dat milieu-inspanningen een essentiële bron van tewerkstelling en economische groei vertegenwoordigen. Het idee van de Alliantie is dus de economische sectoren te stimuleren die de beste perspectieven bieden in termen van groei en tewerkstelling en ze te steunen in hun overstap naar meer duurzaamheid om de concurrentiekracht van de Brusselse ondernemingen te verbeteren en de tewerkstelling van de Brusselaars te ontwikkelen, inclusief van de laaggeschoolde groepen.

³⁸ Baudewyns D., "Structure économique et croissance dans l'aire métropolitaine bruxelloise. Spécialisation ou diversité ?", Brussels Studies nr. 3, februari 2007 en Baudewyns D., "Structure économique et croissance locale : étude économétrique des arrondissements belges, 1991-1997", Revue d'Économie Régionale et Urbaine, nr. 5, 2005.

³⁹ Didier Baudewyns, op. cit.

creatie in Brussel en ten gunste van de Brusselaars⁴⁰. Indien zij correct worden begeleid en gesteund, kunnen bepaalde takken bijgevolg de sectoren met een lage kwalificatie bevoorrechten die rechtstreeks ingaan op de problemen van de Brusselse werkloosheid, vooral dan bij de jongeren. Dat is de doelstelling van de specifieke domeinen die door de New Deal zijn geïdentificeerd.

– Algemene methodologie

De algemene methode van de specifieke domeinen bestaat er allereerst in de opportuniteiten qua tewerkstelling en economische groei te bepalen in elk van de geïdentificeerde domeinen. Het gaat erom de behoeften te evalueren op grond waarvan acties zullen worden gedefinieerd die bestaan uit vraag en aanbod van werk aan elkaar te koppelen. Om tot die koppeling te komen is het met name kwestie het opleidingsaanbod te ontwikkelen waar dat niet blijkt te zijn aangepast aan of lager te zijn dan de vraag. De Brusselse ondernemingen en de werknemers moeten zich eveneens aanpassen aan de nieuwe technologieën.

De New Deal vermeldt de werkmethode die zal worden ontwikkeld om de acties te voeren op de geïdentificeerde prioritaire werkterreinen. Die omvat een uitwerkingsfase gedurende welke de specifieke behoeften en de te ontwikkelen concrete maatregelen om daaraan te voldoen worden bepaald. Vervolgens komt de uitvoeringsfase waarin de acties operationeel worden en de follow-up wordt georganiseerd.

– De keuze van de domeinen van economische activiteit waarop wordt gemikt

Gelet op de huidige context van onderfinanciering in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest enerzijds, en een noodzaak om de toegang tot de tewerkstelling voor de Brusselaars te bevorderen anderzijds, willen de ondertekenaars van de New Deal specifieke doelgroepen kiezen voor de acties die moeten worden ondernomen om deze binnen redelijke termijnen te kunnen concretiseren. Daarom zijn de regering en de sociale partners het eens geworden om samen te werken op vijf domeinen die als prioritair zijn geïdentificeerd.

De selectie van de vijf domeinen gebeurde met name op basis van de noodzaak de buurtbanen te ontwikkelen die

weinig verplaatsbaar zijn. Deze lokale economie treft met name de handel, en betreft ook volledige delen van de bouw, de herstelling, het onderhoud, de horeca, het toerisme en de diensten aan personen. Er werd ook rekening gehouden met het feit dat de niet-commerciële sector, de buurtbanen, de sociale begeleiding en de gezondheid een opportuniteit vormen voor het opnieuw aan het werk zetten van de Brusselaars, want daarvoor kunnen bepaalde plaatselijke ongeschoolde werkkrachten ingezet worden⁴¹.

De domeinen van de handel en de horeca

Deze sectoren stellen laaggeschoolde werknemers tewerk en maken verhoudingsgewijs gebruik van meer Brusselse ingezetenen (cf. hoofdstuk 1). Bijgevolg vertegenwoordigen zij sectoren met een hoog potentieel voor het opnieuw aan het werk zetten van de laaggeschoolde Brusselse werkzoekenden⁴².

De sector van de handel is benijdenswaardig gezond in vergelijking met de situatie in andere Europese grootsteden, waar het percentage leegstand van handelszaken twee- tot driemaal groter is dan datgene dat in Brussel wordt waargenomen⁴³.

De handelskernen kennen nochtans bepaalde moeilijkheden. Het behoud en de ontwikkeling ervan staan echter tegelijk garant voor verscheidenheid, een hogere levenskwaliteit en laaggeschoolde betrekkingen.

Een van de troeven voor de ontwikkeling van de sectoren van de handel en de horeca is het internationale statuut van het Gewest, dat profiteert van het verblijf van tal van zakenreizigers en toeristen.

Het domein van het milieu

De assen eco-bouw, water en afvalstoffen van de Alliantie Werkgelegenheid-Leefmilieu werden geïdentificeerd als prioritaire sectoren die in het kader van dit domein moeten worden ontwikkeld.

In een begrotingscontext die hen ertoe verplicht prioriteiten te stellen, beslisten de sociale en politieke gesprekspartners de uitvoering van de acties binnen deze drie sectoren in fases op te splitsen. De eerste ontwikkelde sector is die van de eco-bouw. Het betreft een perspectiefrijke sector zowel in termen van antwoorden op de milieu-uitdagingen als inzake de creatie en het behoud van lokale banen⁴⁴, voor zover het opleidings-

⁴⁰ Thys S., op. cit.

⁴¹ Vandermotten Ch., E. Leclercq, T. Cassiers, B. Wayens, "États Généraux de Bruxelles- L'économie bruxelloise", Brussels Studies, synthesesnota nr. 7, 26 januari 2009.

⁴² Vandermotten Ch., "Évolution socio-économique, reproduction sociale et formation à Bruxelles", CCFE, Brussel, februari 2008.

⁴³ GPDO, "Gewestplan voor duurzame Ontwikkeling, Samenvatting - Plaatsbeschrijving", Uiteenzetting van Minister-President Charles Picqué, Plenaire zitting van 26 april 2011, Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

⁴⁴ Vandermotten Ch., Van Hamme G., Beys N. (dir.), "Les évolutions économiques en Région de Bruxelles- Capitale et leurs impacts sociaux", ULB (IGEAT), 2004.

aanbod is aangepast aan de behoeften van deze nieuwe sectoren.

Andere sectoren zouden door de regering tegen het einde van de legislatuur kunnen worden bepaald in het kader van deze Alliantie.

Het domein van de internationale ontwikkeling en het toerisme

De plaats van Brussel in de rangschikking van wereldsteden is hoger dan wat de grootte van de stad zou suggereren. In de rangschikkingen van de GaWC⁴⁵ (2010), die zijn gebaseerd op de “aansluitmogelijkheden” van de steden op de globale netwerken van diensten aan de ondernemingen (geëvalueerd volgens het aantal dienstenfirma’s die in de stad actief zijn en de omvang van de kantoren die deze firma’s daar bezitten), bekleedt Brussel onder de Europese steden de zevende plaats. Deze goede positionering is in hoofdzaak verbonden aan de ligging van de Europese instellingen en van andere internationale organisaties, zoals de NAVO. Deze internationale aanwezigheid heeft de jongste jaren overigens de neiging nog toe te nemen⁴⁶.

Een aanzienlijk deel van het economische dynamisme van het Gewest vindt zijn oorsprong in deze sterke internationale aantrekkingskracht. In totaal genereert de aanwezigheid van de Europese en internationale instellingen in Brussel 13 à 14 % van de Brusselse tewerkstelling en het Brusselse bbp⁴⁷.

Om deze positieve aantrekkingskracht voor de tewerkstelling en de Brusselse economie te behouden, moet het stadskader worden verbeterd. Dit impliceert het investeren in cultuur, het behoud en de waardering van het patrimonium, toerisme en de ontwikkeling van creatieve industrieën. De ontwikkeling van deze sectoren kan werk verschaffen aan laaggeschoolde bevolkingsgroepen⁴⁸. Bijgevolg moet deze aantrekkingskracht in stand worden gehouden en moeten de daaruit voortvloeiende activiteits- en tewerkstellingsfilieres worden georganiseerd.

De domeinen van de niet-commerciële sector, van het openbaar ambt en van de buurtdiensten

Het eerste deel van dit dossier toonde voornamelijk het belang aan van de niet-commerciële sector bij het creëren

van banen in Brussel tijdens de jongste tien jaar.

De ontwikkeling van deze sectoren vormt des te meer een prioriteit aangezien zij belangrijke afzetmarkten bieden voor de laaggeschoolde werknemers. Het betreft eveneens sectoren die verhoudingsgewijs veel Brusselse ingezetenen tewerkstellen en die bijgevolg kunnen bijdragen tot de tewerkstelling van de inwoners van de hoofdstad⁴⁹.

Het Federaal Planbureau voorziet dat de Brusselse bevolking de komende 50 jaar met 33 % toeneemt⁵⁰. De sectoren van de gezondheidszorg en van de sociale diensten zouden zich dus moeten blijven ontwikkelen, terwijl andere sectoren, zoals de hulp aan personen, eveneens groter zouden moeten worden⁵¹. In dit demografisch vooruitzicht is de sector van de buurtdiensten even essentieel, want hij rekruteert hoofdzakelijk binnen het Gewest (54 % binnen het Gewest, tegenover gemiddeld 43 % in de andere sectoren)⁵². Het gaat er eveneens om de openbare of afgesproken buurtbetrekkingen te waarderen om tegemoet te komen aan de sociale behoeften die tot dusver niet gedekt zijn, zoals de peuteropvang, de diensten aan de personen, de sociale diensten enz.⁵³.

Tal van laaggeschoolde banen worden trouwens aangeboden in de openbare sector. De toegang tot deze banen voor de Brusselaars moet worden gestimuleerd, vooral omdat ze soms ondervertegenwoordigd lijken.

Het domein van de innoverende sectoren

Het Brusselse Gewest sluit zich aan bij de aanbevelingen die door de Europese Commissie zijn gedaan in het kader van haar strategie “Europa 2020”, waaronder de uitwerking van “strategieën inzake slimme specialisatie”. Die hebben als doelstelling te “definiëren wat de meest beloftevolle specialisatiegebieden van een gewest zijn, maar ook de minpunten die de innovatie belemmeren”⁵⁴. Dit moet gebeuren in overleg met de ondernemingen, de onderzoekscentra en de universiteiten.

In het kader van de New Deal worden acties ontwikkeld die beogen de slimme specialisatie van het Brusselse Gewest te verhogen. Deze acties zouden moeten worden toegepast in de subsectoren die zijn geïdentificeerd als die welke een potentieel voor economische valorisatie en tewerkstelling bieden op het grondgebied van het Gewest.

⁴⁵ Globalization and World Cities Research Network.

⁴⁶ Vandermorten Ch., Leclercq E., Cassiers T., Wayens B., op. cit.

⁴⁷ Vandermorten Ch., Van Hamme G., Beys N. (dir.), op. cit.

⁴⁸ Vandermorten Ch., Leclercq E., Cassiers T., Wayens B., op. cit.

⁴⁹ Vandermorten, Ch., “Évolution socio-économique, reproduction sociale et formation à Bruxelles”, CCFE, Brussel, februari 2008.

⁵⁰ Federaal Planbureau (2010), “Bevolkingsvooruitzichten 2010-2060”, Federaal Planbureau, december 2011.

⁵¹ Thys S., op. cit.

⁵² Vandermorten Ch., Van Hamme G., Beys N. (dir.), op. cit.

⁵³ Vandermorten Ch., E. Leclercq, T. Cassiers, B. Wayens, op. cit.

⁵⁴ Europese Commissie, “La contribution de la politique régionale à une croissance intelligente dans le cadre de la stratégie “Europe 2020”, Mededeling van de Commissie van het Europees Parlement, aan de Raad, aan het Europees economisch en sociaal comité en aan het Comité van de gewesten, 6 oktober 2010.

3.5. Follow-up van de Brusselse New Deal

• Follow-up en evaluatie: twee afzonderlijke maar elkaar aanvullende demarches

De cultuur van follow-up en evaluatie van het overheidsbeleid lijkt ingang te vinden in het politieke gedrag binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Vanaf het begin zijn de follow-up en evaluatie van de Brusselse New Deal voorzien in de tekst die in april 2011 door de regering en de Brusselse sociale gesprekspartners werd aangenomen.

Hoewel de follow-up en de evaluatie nauw met elkaar verbonden zijn, hebben deze twee oefeningen verschillende temporaliteiten, methoden en analyse- en beoordelingscriteria. De follow-up van een openbare beleidslijn is immers een doorlopend proces van gegevens verzamelen, analyse en stelselmatige rapportering van informatie met de bedoeling de beheerders en de begunstigden van een actie relevante gegevens te verstrekken over de geboekte vooruitgang, de bereikte doelstellingen en het gebruik van de toegekende fondsen⁵⁵. De follow-up berust op een “coherent informatiesysteem dat activiteitenverslagen, balansen, boordtabellen, indicatoren enz. omvat”⁵⁶ en oordeelt “volgens gerealiseerde operationele

doelstellingen”⁵⁷. De follow-up heeft een in hoofdzaak beschrijvend doel. De evaluatie heeft een totaal andere benaderingswijze. De evaluatie van een openbare beleidslijn gebeurt immers doelgericht en “bestaat erin de gevolgen van die beleidslijn te meten en volgens duidelijk bepaalde criteria een waardeoordeel uit te spreken over die al dan niet gewilde, rechtstreekse of onrechtstreekse gevolgen op korte of op lange termijn”⁵⁸.

De geregelde follow-up van de acties die op een omschreven terrein worden ondernomen, is een demarche die parallel met de evaluatie gebeurt. Deze beide oefeningen vullen elkaar echter aan, aangezien de gegevens en indicatoren van de follow-up informatiebronnen zijn die gebruikt worden voor de evaluatieoefening. De follow-up draagt ook bij tot een proactief en dynamisch beheer van de ondernomen acties.

De verschillen en de samenhang tussen follow-up en evaluatie worden voorgesteld in onderstaand kadertje.

Kader 4 : Onderscheid en samenhang tussen follow-up en evaluatie

Bron: Europese Commissie, “Évaluer les programmes socio-économiques. Conception et conduite d’une évaluation”, Collection MEANS, Volume 1, 1999.

⁵⁵ OESO, “Glossaire des principaux termes relatifs à l’évaluation et la gestion axée sur les résultats”, OESO, 2002.

⁵⁶ Europese Commissie, “Évaluer les programmes socio-économiques. Glossaire de 300 concepts et termes techniques”, Collection MEANS, volume 6, 1999.

⁵⁷ Ibidem.

⁵⁸ Jacob, S. en Varone, F., “Évaluer l’action publique : état des lieux et perspectives en Belgique”, Gent, Academia Press, 243 p., 2003.

De volgende punten stellen de follow-upperimeter voor van de New Deal, identificeren de instanties belast met de follow-up, verduidelijken de hulpmiddelen die moe-

ten worden ingevoerd om te komen tot een coherente en gestructureerde follow-up, en onderstrepen de moeilijkheden en limieten van deze follow-upoefening.

• Follow-upperimeter

Zoals voordien uitgelegd concentreert de New Deal zijn acties op het bevorderen van de tewerkstelling van de Brusselaars in vijf specifieke sectorale domeinen: “het milieu (via de Alliantie Werkgelegenheid-Leefmilieu)”, de “internationale ontwikkeling”, de “handel & horeca”, de “niet-commerciële sector, het openbaar ambt en de buurt-diensten” en de “innoverende sectoren”.

Naast deze acties hebben de ondertekenaars van de New Deal zich ertoe verbonden de samenwerking te versterken tussen de sociale partners en de Brusselse institutionele actoren om een reeks remmen op de tewerkstelling van de Brusselaars weg te nemen. Bijgevolg staan er in de New Deal drie transversale verbintenissen, waaraan doelstellingen en succesvoorwaarden zijn verbonden. Deze verbintenissen betreffen de versterking van de synergieën tussen de actoren en de verschillende bevoegdheidsniveaus om de tewerkstelling van de Brusselaars te bevorderen en de intentie bijzondere aandacht te wijden aan de “duurzame” dimensie van de acties.

Deze transversale en specifieke doelstellingen moeten nu door de ondertekenaars van de tekst worden verfijnd en omgezet in concrete resultaten. Het werk dat moet worden gedaan varieert sterk van doelstelling tot doelstelling. Hoewel de doelstellingen die verbonden zijn aan de transversale verbintenissen van de New Deal uiteenvallen in actieplannen en een vrij operationeel karakter hebben dat een min of meer gemakkelijke omzetting in SMART-doelstellingen⁵⁹ toestaat, is dat niet het geval voor de acties die in de specifieke sectorale domeinen worden ondernomen. De ondertekenaars van de tekst moeten betreffende deze maatregelen de doelstellingen omzetten in specifieke

actieplannen en de verwachte gevolgen bepalen in termen van banencreatie voor de Brusselaars.

Bij de omzetting van de doelstellingen in concrete maatregelen zullen de kerngegevens die dienen als referentiekader voor de follow-up, zoals de te bereiken gekwantificeerde doelstellingen, de middelen (financiële, menselijke, materiële, organisatorische middelen enz.) die worden gemobiliseerd om ze te bereiken, de doelgroepen en de tijd waarbinnen deze doelstellingen zullen moeten worden gehaald, moeten worden verduidelijkt. Het is op basis van die verfijnde gegevens dat de follow-up van de acties van de New Deal zal kunnen worden georganiseerd.

Momenteel worden bepaalde maatregelen uitgewerkt (cf. internationale-ontwikkelingsas), andere bevinden zich in de uitvoeringsfase (cf. de maatregelen die verbonden zijn aan Alliantie Werkgelegenheid-Leefmilieu), en op bepaalde assen is de gevolgde strategie nog niet omgezet in concrete verwezenlijkingen (cf. de specifieke domeinen “handel en horeca” en de “niet-commerciële sector, het openbaar ambt en de buurt-diensten”). Met andere woorden, de bepaling en de ontwikkeling van de acties van de New Deal zijn gespreid over meerdere jaren.

Aangezien de sturing van de New Deal alle acties omvat die zullen worden ontwikkeld, zal deze fasering een aanpassing vereisen van het follow-upproces van de New Deal in functie van de aangenomen maatregelen. De follow-upperimeter van de maatregelen, en dus het waarnemingsveld, moet immers evolueren in de tijd en hangt af van het tempo waarmee de maatregelen worden uitgewerkt en toegepast.

• Follow-upinstanties

De New Deal identificeert de actoren die belast zijn met de follow-up. Volgens de aangenomen tekst wordt de follow-up van de voortgang van de transversale verbintenissen verzekerd door de cel “New Deal” bij het Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en door het secretariaat van de Economische en Sociale Raad van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (ESRBHG) die daartoe een persoon in dienst heeft genomen. Deze cellen werken samen om de representativiteit van elke ondergete-

kende partij van de tekst te verzekeren en brengen verslag uit bij het begeleidingscomité dat is samengesteld uit de Brusselse ministers die bij deze maatregelen zijn betrokken en de sociale gesprekspartners die zijn samengebracht in het Brussels Economisch en Sociaal Overlegcomité (BESOC)

De follow-up van de specifieke sectorale domeinen gebeurt door het(de) ministeriële kabinet(ten) dat(die) in

⁵⁹ Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden. Deze criteria maken het mogelijk efficiënt doelstellingen te selecteren die overeenstemmen met de gedefinieerde acties.

de ondertekende tekst specifiek is(zijn) geïdentificeerd als projectdrager en –coördinator. Het toezicht op de acties die in elk specifiek sectoraal domein worden gevoerd, gebeurt door het Follow-upcomité dat is samengesteld uit alle ministers die betrokken zijn bij deze specifieke acties, en de sociale gesprekspartners.

Afgezien van deze operationele splitsing tussen transversale verbintenissen en specifieke sectorale domeinen wordt de algemene follow-up van de New Deal rechtstreeks verzekerd door de ondertekenaars van de New Deal, namelijk de kabinetten van de minister-president van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Brusselse minister van Leefmilieu en de Brusselse minister van Economie en Tewerkstelling, alsook de sociale gesprekspartners die

binnen de ESRBHG zijn vertegenwoordigd. Zij zien gezamenlijk toe op de follow-up van het pact en hebben als taak toe te zien op de samenhang en de transversaliteit van de acties, zowel op het vlak van de New Deal als ten opzichte van de andere plannen/programma's die door de Brusselse regering zijn goedgekeurd (vb.: GWDO). Voor deze taak worden de ministeriële kabinetten bijgestaan door de cel "New Deal" van het Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De ESRBHG wordt bijgestaan door een persoon die binnen zijn secretariaat is belast met de New Deal. Deze actoren zijn belast met de follow-up van de toepassing van de New Deal en met de ontwikkeling van de follow-upindicatoren, onder meer in samenwerking met het Brusselse Observatorium voor de Tewerkstelling (BOT), het BIM, de GOMB en het BESOC.

• Follow-upinstrumenten

Om de New Deal gericht te kunnen uitvoeren, moeten instrumenten worden gecreëerd die het mogelijk maken de voortgang van de middelen⁶⁰ en de verwezenlijkingen⁶¹ te meten, de remmen te identificeren en oplossingen aan te reiken. Hieronder stellen wij de follow-upinstrumenten voor die nodig zijn om een georganiseerde en geharmoniseerde sturing van de acties van de New Deal te garanderen.

Sociogram van de actoren

De informatie die wordt verzameld voor de follow-up van de openbare beleidslijnen is in hoofdzaak afkomstig van de operatoren in het veld die belast zijn met de toepassing van een actie en die rechtstreeks in verbinding staan met de bestemmingen/begunstigden ervan. Een van de etappes van de follow-up van een openbare beleidslijn bestaat er dus in het sociogram van de actoren uit te werken dat toestaat alle betrokkenen van de New Deal te identificeren (institutionele actoren, operatoren in het veld, sociale partners enz.), alsook de relaties tussen de actoren en de rollen van elke actor.

De cel "New Deal" van het Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is bezig met de uitwerking van dit instrument.

Oprichting van een follow-upinformatiesysteem

Informatie over de ingezette hulpmiddelen (financiële, menselijke, organisatorische enz.), de realisatiepercentages en het aantal rechtstreekse begunstigden (geholfen

ondernemingen, gedane investeringen, opgeleide werklazen enz.) moeten stelselmatig worden verzameld om de New Deal te kunnen sturen. Dit impliceert de uitwerking van een coherent, gecentraliseerd en georganiseerd informatiesysteem op basis van de informatie die beschikbaar is en wordt verspreid binnen verschillende administratieve eenheden. De centralisering van informatie is essentieel voor een transversaal zicht en de beoordeling van de gevoerde acties.

Dit follow-upinformatiesysteem zal onder meer follow-upindicatoren en een (of zelfs meerdere) boordtabellen moeten bevatten.

► Follow-upindicatoren

De New Deal voorziet in het bijzonder de invoering van follow-upindicatoren, op basis van de bestaande hulpmiddelen.

Een indicator is een kwantitatief gegeven dat een "te bereiken doelstelling, een ingezet hulpmiddel, een voltooide realisatie, een verkregen effect of een contextvariabele" meet⁶². De indicatoren moeten gekwantificeerde, eenvoudige, gemakkelijk interpreteerbare, in de tijd en de in de ruimte vergelijkbare, gevoelige (variëren in functie van de te meten variabele) en nauw met de tussenkomst verbonden informatie verstrekken.

Om follow-upindicatoren te kunnen opbouwen, zullen de volgende referentiegegevens moeten worden bepaald:

⁶⁰ Het betreft de "financiële, menselijke, materiële, organisatorische en reglementaire middelen die worden gemobiliseerd voor de toepassing van de actie" (Europese Commissie, MEANS, volume 6, 1999).

⁶¹ Het gaat om wat wordt "gefinancierd en voltooid (of geconcretiseerd) met het geld dat is toegekend aan de tussenkomst." (Europese Commissie, MEANS, volume 6, 1999).

⁶² Europese Commissie, "Évaluer les programmes socio-économiques. Glossaire de 300 concepts et termes techniques", Collection MEANS, volume 6, 1999.

- goedgekeurde specifieke maatregel (vereenvoudiging van een bestaande maatregel of een nieuwe maatregel);
- de beginsituatie;
- het te bereiken doel;
- het tijdsbestek waarin het beoogde doel bereikt moet worden (referentieperiode);
- de toegekende fondsen;
- de meeteenheid (wat meten en hoe het te meten).

Follow-upindicatoren zullen moeten worden gedefinieerd vanaf de lancering van de maatregel en zullen moeten worden opgesteld ten opzichte van de geformuleerde doelstellingen (of ze zullen worden geformuleerd bij de omzetting van de doelstellingen van de New Deal in concrete realisaties en resultaten). Die zullen rekening moeten houden met de dynamiek en de complexiteit van de problemen van de tewerkstelling in Brussel, zoals vermeld in de New Deal en hierboven uiteengezet. Op grond van de beschikbare informatiebronnen zal elke indicator moeten worden ondersteund door een systeem voor gegevensverzameling, analyse en rapportering.

In het kader van de follow-up van de New Deal zullen vier soorten indicatoren kunnen worden ontwikkeld: hulpmiddelenindicatoren, realisatie-indicatoren, resultaatindicatoren en contextindicatoren. De hulpmiddelenindicatoren verschaffen informatie over de financiële, menselijke, materiële en andere middelen die worden ingezet voor de toepassing van de actie. De realisatie-indicatoren bieden rechtstreeks informatie over het al dan niet verwezenlijken van een actie; de resultaatindicatoren verschaffen informatie over de rechtstreeks verkregen resultaten naargelang het verloop van de actie. De contextindicatoren geven informatie over de sociaaleconomische context waarin de actie verloopt en belichten de ingezette hulpmiddelen en de verkregen resultaten en realisaties binnen de sociaaleconomi-

sche context van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Laatstgenoemde categorie van indicatoren vereist geen follow-up van dichtbij, zoals die wordt toegepast voor de andere soorten van indicatoren, en kunnen eenmaal per jaar worden bijgewerkt.

Voor de doelstellingen die niet kunnen worden gekwantificeerd, zal er ook kwalitatieve informatie moeten worden verzameld. Deze demarches zullen bijzonder belangrijk zijn om de follow-up te doen van de doelstellingen die verbonden zijn aan de transversale verbintenissen van de New Deal.

Volgens de aangenomen tekst zal de ontwikkeling van deze indicatoren met name worden gerealiseerd in overleg met het Brussels Observatorium voor de Tewerkstelling, Leefmilieu Brussel, het Brussels Agentschap voor de Onderneming en de Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De keuze van deze indicatoren zal ter goedkeuring worden voorgelegd aan het BESOC en voor advies aan het Gewestelijk Technisch Comité voor de Statistiek (GTCS).

► Boordtabellen

Een boordtabel die de belangrijkste follow-upinformatie verzamelt, is een hulpmiddel bij het beheer. Dit hulpmiddel, dat geregeld bijgewerkt wordt, maakt het mogelijk op basis van een beperkt aantal indicatoren de voortgang van de gevoerde acties te visualiseren en via de invoering van alarmsystemen de blokkeringen te identificeren die zich eventueel kunnen voordoen. De kwaliteit van de informatie die door de boordtabel wordt verschaft, is nauw verbonden aan de kwaliteit van de opgebouwde indicatoren.

• **Limieten en moeilijkheden voor de uitvoering van de follow-up**

Momenteel is de uitvoering van een follow-up beperkt tot de prioriteiten en doelstellingen die volgens de aangenomen tekst rechtstreeks zijn omgezet in concrete acties. Er moet nog heel wat werk worden geleverd om bepaalde doelstellingen om te zetten in concrete realisaties. De New Deal is dus een instrument dat constant evolueert en waarvan de actie- en follow-upperimeter zal worden verfijnd naarmate de initiatieven worden gelanceerd. Dit maakt het werk complex voor de follow-upinstanties die de follow-upprocedures geleidelijk zullen moeten aanpassen en ontwikkelen.

Alle sturingshulpmiddelen die de voortgang van de realisaties meten, zullen moeten worden ontworpen. Aangezien de follow-up van de acties van de New Deal

wordt verdeeld tussen verschillende administratieve instanties zullen die gestandaardiseerde en geharmoniseerde follow-uphulpmiddelen ontwikkelen (gestandaardiseerde operationele follow-upfiches, geharmoniseerde follow-upboordtabellen, modeljaarverslag enz.). Deze bestanddelen zijn essentieel om een coherente werkbasis te vormen en de transversaliteit van de maatregelen van de New Deal te verzekeren.

De kwaliteit van de verrichte follow-up hangt ook af van de kwaliteit van de informatie die beschikbaar is op het niveau van de diverse administratieve eenheden en van de stelselmatige verzameling van informatie voor de nieuwe acties waartoe het initiatief wordt genomen. Alvorens de follow-upindicatoren te kiezen, zal een

plaatsbeschrijving van de administratieve databases moeten worden opgesteld die het mogelijk maakt de kwaliteit en de beschikbaarheid van de gegevens te testen. Dit informatiewerk is vaak vervelend, maar is van kapitaal belang aangezien de projectverantwoordelijken geregeld worden geconfronteerd met weinig bruikbare gegevens om de follow-up van de gewenste beleidslijnen te doen. Aangezien ze rechtstreeks verband houden met de toegepaste actie zullen de follow-upindicatoren pas kunnen worden vastgelegd op het ogenblik dat de te bereiken doelstellingen, de doelgroepen en de beoordelingscriteria van de acties bepaald zijn.

Op budgettair vlak beschikt de New Deal niet over een globale begrotingsenvelop om de doelstellingen te halen die hem zijn toegewezen. Met inachtneming van het

beginsel van de jaarlijkse budgettering zullen de financiële middelen die door de Brusselse regering worden vrijgemaakt om de acties van de New Deal te realiseren jaarlijks worden bepaald bij de uitwerking van de begroting van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Deze middelen zijn duidelijk identificeerbaar in de Brusselse begroting via een basistoewijzing met de referentie "Uitgaven betreffende PDSG-New Deal"⁶³. De financiering van het opleidingsaanbod in het kader van de New Deal (2,9 miljoen € in 2011) is het voorwerp van een andere envelop waarover momenteel wordt onderhandeld⁶⁴. Een budgettaire follow-up zal moeten worden gerealiseerd met als doel in de loop van een bepaalde referentieperiode het oorspronkelijke budget te bepalen dat wordt besteed aan elke maatregel van de New Deal en de bedragen van het budget die zijn gebruikt.

3.6. Conclusie

Dit dossier schetst de Brusselse New Deal voor tewerkstelling en opleiding en legt een samenvatting voor van zijn doelstellingen, zijn structuur, zijn methodologie en van de stappen die zijn ontwikkeld om de toepassing ervan op te volgen. Via deze bijdrage hebben wij geprobeerd een beschrijvende en analytische inzicht te leveren in dit nieuwe project en dit opnieuw te positioneren in het kader van de vroegere politieke beleidslijnen van de Brusselse regering inzake tewerkstelling en opleiding.

Op basis van het Sociaal Pact voor de Tewerkstelling van de Brusselaars en het Contract voor de Economie en de Tewerkstelling is de New Deal immers geen alleenstaand initiatief. Deze dimensie is belangrijk indien men de oorsprong en het einddoel wil begrijpen van de acties die in dit kader worden ondernomen.

De vorige hoofdstukken zetten de innoverende structuur van de New Deal uiteen. Enerzijds bevat de New Deal drie transversale verbintenissen, die op hun beurt uitvallen in meerdere bijzondere maatregelen, met de doelstelling in te grijpen op de processen, de actoren, de instrumenten en de hulpmiddelen met het oog op het optimaliseren van de acties die worden gevoerd op het vlak van de beleidslijnen inzake tewerkstelling en opleiding. Anderzijds wil de New Deal acties ontplooiën in vijf als prioritair geïdentificeerde specifieke domeinen (milieu, internationale ontwikkeling en toerisme; handel

en horeca; de niet-commerciële sector, de openbare sector en de buurtdiensten; innoverende sectoren). De doelstelling in deze vijf domeinen is economische sectoren te steunen die perspectiefrijk zijn voor de tewerkstelling van de Brusselaars.

De New Deal wil dus tegelijk ingrijpen op de vraag en het aanbod van de arbeidsmarkt. Enerzijds door de activiteitstakken te steunen met een sterk potentieel in de huidige economische context en die voor de Brusselaars tal van banen kunnen creëren. Anderzijds door de integratie-inspanningen van de Brusselse werkzoekenden te steunen via de versterking van de aangeboden opleidingen en de prioritaire activiteitstakken.

Om deze acties optimaal op te volgen en de resultaten ervan te evalueren, hebben wij gezien dat passende hulpmiddelen zullen moeten worden ontwikkeld. De follow-up van de openbare beleidslijnen die bestemd is om het evaluatieproces te voeden, moet correct worden gepland en georganiseerd. Via dit dossier hebben wij de werkzaamheden willen tonen die thans aan de gang zijn om de sturing van de New Deal te ontwikkelen en de onderteknaars van dit pact relevante informatie willen leveren die hen toestaat beslissingen te nemen en snel te reageren op de problemen die de harmonieuze uitvoering kunnen belemmeren van de maatregelen die in het kader van dit pact worden genomen.

⁶³ Ter informatie, in 2012 wordt dit JB gestijfd met 1,475 miljoen € als betalingsmiddelen en 1,8 miljoen € als actiemiddelen.

⁶⁴ Deze financiële middelen zijn samengebracht in de basistoewijzing "subsidie die de ontwikkeling van het opleidingsaanbod in Brussel beoogt in verband met de prioriteiten en doelstellingen die in de New Deal zijn gedefinieerd".